

Sygn. akt III AUa 2649/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Agata Pyjas-Luty

Protokolant: Małgorzata Soczówka

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2024 r. w K. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania P. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych

na skutek apelacji P. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w K.VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 sierpnia 2020 r. sygn. akt VII U 1016/20

I. oddala apelację;

II. zasądza od P. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt III AUa 2649/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 stycznia 2020r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił wydania zaświadczenia wskazującego właściwe ustawodawstwo z tytułu wykonywania działalności w dwóch lub więcej państwach członkowskich dla P. S., będącego współnikiem wieloosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2020r. (sygn. akt VII U 1016/20) Sąd Okręgowy w K. VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie od powyższej decyzji oraz zasądził od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji jako bezsporną okoliczność wskazał, że P. S. jest jednym z dwóch (...) sp. z o.o. z siedzibą w T. i pełni równocześnie funkcję Prezesa Zarządu tej Spółki. Odwołujący się ze Spółką pozostaje wyłącznie w stosunku organizacyjnym, wynikającym z powołania go do zarządu Spółki i nie świadczy na rzecz tej Spółki pracy na podstawie umowy o pracę, ani na podstawie stosunku cywilnoprawnego. W dniu 14 czerwca 2019r. zwrócił się do (...) Oddział w K. z wnioskiem o wydanie zaświadczenia A1 za okres od dnia 17 czerwca 2019r. do dnia 16 czerwca 2020r. W dniu 20 września 2019r. organ rentowy wydał decyzję odmowną, która jest prawomocna. We wniosku z dnia 18 października 2019r. odwołujący domagał się wydania zaświadczenia wskazującego właściwe ustawodawstwo

dotyczące zabezpieczenia społecznego, mającego zastosowanie do wnioskodawcy albo decyzji potwierdzającej brak obowiązku uzyskania takiego zaświadczenia. Zaskarżoną decyzją z dnia 27 stycznia 2020r. organ rentowy odmówił wydania zaświadczenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie i podlega oddaleniu. Podniósł, że od dnia 1 maja 2010r. kwestię ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych dla osób wykonujących pracę na terytorium członkowskim Unii normują przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004r. z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004. Zgodnie z art.19 ust.2 rozporządzenia wykonawczego, na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. Z kolei według art.11 ust.3 lit.a) do d) rozporządzenia podstawowego, zgodnie z przepisami art.12 do 16: a) osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego; b) urzędnik służby cywilnej podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, jakiemu podlega zatrudniająca go administracja; c) osoba otrzymująca zasiłek dla bezrobotnych zgodnie z przepisami art.65 na podstawie ustawodawstwa Państwa Członkowskiego zamieszkania podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego; d) osoba powołana lub odwołana ze służby w siłach zbrojnych lub służby cywilnej w Państwie Członkowskim podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Przepis art.11 ust.3 lit.e cytowanego rozporządzenia stanowi natomiast, że każda inna osoba, do której nie mają zastosowania przepisy lit.a) do d), podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, bez uszczerbku dla innych przepisów niniejszego rozporządzenia, gwarantujących jej świadczenia na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku innych Państw Członkowskich. W przedmiotowej sprawie odwołujący domagał się wydania przez organ rentowy zaświadczenia potwierdzającego podleganie polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, w sytuacji gdy jest jednym ze współników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i pełni równocześnie funkcję prezesa zarządu tej spółki, pozostając wyłącznie w stosunku organizacyjnym wynikającym z powołania go do zarządu spółki. Sąd pierwszej instancji wskazał również, że odwołujący się nie jest stroną żadnego innego stosunku prawnego mogącego być podstawą do objęcia ubezpieczeniem w Polsce i w związku z tym uznał, że wydanie przez organ rentowy żądanego zaświadczenia jest niemożliwe. Podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2014r. (II UK 31/14) przyjął, że podleganie ustawodawstwu oznacza objęcie danej osoby systemem zabezpieczenia społecznego według zasad obowiązujących w danym państwie członkowskim. Do żadnego innego wniosku nie prowadzi stwierdzenie, że pod pojęciem ustawodawstwa (art.1 lit.1 rozporządzenia) należy rozumieć w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działów systemu zabezpieczenia społecznego, objętych art.3 ust.1 rozporządzenia, tj. świadczeń z tytułu choroby; świadczeń z tytułu macierzyństwa i równoważnych świadczeń dla ojca; świadczeń z tytułu inwalidztwa; świadczeń z tytułu starości; rent rodzinnych; świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i choroby zawodowej; zasiłków na wypadek śmierci; świadczeń dla bezrobotnych; świadczeń przedemerytalnych; świadczeń rodzinnych. W świetle powyższej definicji należy bowiem uznać, że są to przepisy danego państwa członkowskiego, które tworzą system zabezpieczenia społecznego w danym państwie, przy czym muszą one mieć charakter prawa powszechnie obowiązującego (być uznawane za źródło prawa). Podlegać ustawodawstwu oznacza być objętym określonym systemem zabezpieczenia społecznego, czyli być ubezpieczonym zgodnie z przepisami obowiązującymi w danym państwie członkowskim. W Polsce jest to przede wszystkim ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, regulująca zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i wiążąca to podleganie z posiadaniem określonego tytułu, którym nie jest samo miejsce zamieszkania. Powyższe oznacza, że dla przyjęcia podlegania ustawodawstwu polskiemu przez odwołującego się niezbędne jest podleganie przez niego ubezpieczeniu zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sam odwołujący się przyznaje, że nie posiada żadnego tytułu do ubezpieczeń. Wspólnik wieloosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest uważany za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność w rozumieniu art.8 ust.6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyż taką osobą może być wyłącznie wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Odwołujący się nie może zostać

objęty ubezpieczeniem z żadnego tytułu wymienionego w art.6 ust.1 ustawy systemowej, a brak tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi powoduje w konsekwencji brak podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie tych ubezpieczeń i co za tym idzie nie jest możliwe wydanie odwołującemu się zaświadczenia potwierdzającego taką okoliczność.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie, orzekając na zasadzie art.477¹⁴ §1 k.p.c., natomiast o kosztach orzekł na podstawie art.98 §1 k.p.c. w zw. z §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Apelację od przedmiotowego wyroku wywiódł odwołujący się. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił:

1) naruszenie art.45 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz podstawowych zasad postępowania cywilnego poprzez nierozpoznanie sprawy co do istoty;

2) naruszenie art.11 ust.1 i art.11 ust.3 lit.e) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych (Dz. Urz. UE L 2004 Nr 166, str. 1, dalej jako: „rozporządzenie podstawowe”) poprzez ich niewłaściwe zastosowanie;

3) naruszenie art.19 ust.2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku, dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 2009 nr 284, str. 1, dalej jako: „rozporządzenie wykonawcze”), poprzez uznanie zasadności odmowy wydania zaświadczenia wskazującego właściwe ustawodawstwo.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację odwołującego się organ rentowy wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od odwołującego się kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest nieuzasadniona.

Na wstępie należy odnotować, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres rozpoznania sprawy wyznaczany jest treścią zaskarżonej decyzji organu rentowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1999r., II UZ 52/99, OSNP 2000/5/601; z dnia 28 października 2009r., II UZ 37/09, OSNP 2011/13-14/195; z dnia 3 lutego 2010r., II UK 314/09, LEX nr 604214). W tym kontekście zauważyć trzeba, że niniejsze postępowanie zostało zainicjowane odwołaniem od decyzji odmawiającej wydania wnioskodawcy (wspólnika wieloosobowej spółki z o.o.) zaświadczenia wskazującego właściwe ustawodawstwo z tytułu wykonywania działalności w dwóch lub więcej państwach członkowskich w trybie przepisów wspólnotowych Unii Europejskiej, czyli regulacji rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE L 166/1 z dnia 30 kwietnia 2004r.; dalej „rozporządzenie podstawowe”) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009r. z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE L 284/1 z dnia 30 października 2009r.; dalej „rozporządzenie wykonawcze”). W rozpoznawanej sprawie stan faktyczny nie jest objęty sporem. Odwołujący się nie neguje braku tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu na terenie kraju zamieszkania (Rzeczpospolitej Polskiej). Sedno sporu dotyczy zagadnienia natury prawnej łączącego się z odmową wydania przez organ rentowy zawnioskowanego przez stronę zaświadczenia. Warto przy tym zaznaczyć, że skarżący nie domagał się wystawienia zaświadczenia o niepodleganiu ubezpieczeniu społecznemu z racji posiadanego statusu wspólnika wieloosobowej spółki z o.o., lecz złożył wniosek o wydanie zaświadczenia A1 dla osoby wykonującej pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku państwach członkowskich UE, EOG lub Szwajcarii na mocy

art.13 ust.2 rozporządzenia podstawowego oraz art.19 ust.2 rozporządzenia wykonawczego. Przepis art.19 ust.2 rozporządzenia wykonawczego przewiduje, że na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. Natomiast regulacje zamieszczone w tytule II rozporządzenia podstawowego dotyczą problematyki określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. W ramach tego tytułu, przepis art.11 normuje zasady ogólne służące ustaleniu ustawodawstwa właściwego. W myśl art.11 ust.1, osoby, do których stosuje się rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, zaś stosownie do art.11 ust.2 lit.a, osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego. W przedmiotowej regulacji ustanowiono dwie zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, to jest podlegania jednemu ustawodawstwu oraz podlegania ustawodawstwu miejsca wykonywania pracy. Przepis art.13 ww. rozporządzenia odnosi się do sytuacji wykonywania pracy w dwóch lub w kilku państwach członkowskich. Według art.13 ust.2, osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega: a) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub b) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w których wykonuje ona znaczną część swej pracy. We wniosku inicjującym przedmiotowe postępowanie, jak też w dalszych pismach kierowanych do organu rentowego i sądu odwoławczego, wnioskodawca nie wskazał okoliczności związanych z wykonywaniem pracy na własny rachunek w dwóch lub w kilku państwach członkowskich UE, EOG lub Szwajcarii, w tym działalności stanowiącej tytuł podlegania ubezpieczeniu społecznemu na terenie kraju zamieszkania (Rzeczpospolitej Polskiej). W przypadku nieposiadania przez odwołującego się tytułu objęcia ubezpieczeniem społecznym na terenie kraju (okoliczność niesporna) nie zachodzą podstawy do wystawienia przez polski organ rentowy żądanego przez niego zaświadczenia dotyczącego stosowania wobec niego ustawodawstwa polskiego w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie przepisów wspólnotowych UE służących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Unormowania rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich oraz zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a nie ustalenie podlegania systemowi ubezpieczenia korzystnego dla wnioskodawcy. Przedmiotowe regulacje odnoszą się do osób, które weszły w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności w różnych państwach członkowskich UE, EOG lub Szwajcarii. Brak elementu transgranicznego dezaktualizuje potrzebę stosowania przewidzianych w przepisach wspólnotowych reguł kolizyjnych, mających na celu określenie ustawodawstwa właściwego. Nie zachodzi bowiem sytuacja konkurencyjności tytułów ubezpieczenia społecznego na terenie dwóch lub więcej państw członkowskich. Pojęcie podlegania ustawodawstwu państwa członkowskiego należy wyklądać na podstawie przepisów koordynacyjnych, a przesłanką ich zastosowania jest rzeczywiste istnienie konkurencyjnych tytułów ubezpieczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2021r., III USKP 44/21, LEX nr 3302378 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 lipca 2021r., III AUa 2225/19, LEX nr 3557624). Natomiast podstawową zasadą wynikającą z rozporządzeń koordynacyjnych jest podleganie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego i z reguły tej wynika dyrektywa postępowania dla instytucji właściwych państw członkowskich oraz organów odwoławczych. Zarówno rozstrzygnięcie instytucji właściwej, jak i później organu odwoławczego nie może doprowadzić ani do wyłączenia danej osoby z jakiegokolwiek ustawodawstwa dotyczącego zabezpieczenia społecznego, ani do objęcia jej więcej aniżeli jednym ustawodawstwem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2022r., III USKP 164/21, opublikowano OSNP 2023/7/79 i z dnia 28 kwietnia 2021r., III USKP 49/21, OSNP 2022 Nr 2, poz.18 oraz powołane tam orzecznictwo). Analogiczne założenie leży również u podstaw przepisów wykonawczych, w których normuje się problematykę ustalania ustawodawstwa właściwego w sytuacji istnienia konkurencyjnych systemów zabezpieczenia społecznego. W rozpatrywanym przypadku zaakceptowanie stanowiska odwołującego się i uwzględnienie wniosku o wydanie zaświadczenia A1 o zastosowaniu wobec niego polskiego systemu zabezpieczenia społecznego - w ramach którego nie jest objęty ubezpieczeniem społecznym z powodu braku tytułu ubezpieczenia - doprowadziłoby do sytuacji, w której wnioskodawca w ogóle nie podlegałby ochronie ubezpieczeniowej ani w związku z działalnością prowadzoną na terenie państwa polskiego, ani w związku z aktywnością zarobkową realizowaną na terenie Szwajcarii, co

jest sprzeczne z założeniami przywołanych wyżej wspólnotowych przepisów koordynacyjnych. Tymczasem, co już wyżej zostało podniesione, prawidłowe zastosowanie regulacji rozporządzeń koordynacyjnych nie może prowadzić ani do objęcia osoby, wobec której regulacje te są stosowane, więcej niż jednym ustawodawstwem, ani do wyłączenia tej osoby z jakiegokolwiek ustawodawstwa dotyczącego zabezpieczenia społecznego. Chodzi bowiem o urzeczywistnienie zasady, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art.11 ust.1 rozporządzenia podstawowego). W preambule do rozporządzenia podstawowego wprost wskazano, że niezbędne jest poddanie osób przemieszczających się we Wspólnocie systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu mających tu zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać.

Podsumowując, Sąd drugiej instancji stwierdził, że zaskarżony wyrok oraz kontrolowana decyzja organu rentowego stanowią prawidłowe rozstrzygnięcie spornego zagadnienia łączącego się z odmową wystawienia zaświadczenia A1, wobec braku konkurencyjności systemów zabezpieczenia społecznego w ramach dwóch lub więcej państw członkowskich UE, EOG lub Szwajcarii. Apelacja nie zawiera uzasadnionych zarzutów, w związku z czym podlega oddaleniu w myśl art.385 k.p.c.

Agata Pyjas-Luty